

Social Critique of Chinese Society Through the Character “Kong Yiji” in Lu Xun’s Literature

การวิพากษ์สังคมจีนผ่านตัวละคร “ช่งอี้จี” 《孔乙己》 ในวรรณกรรมของหลู่ซุน

Purada Siangjong

ภรดา เชียงจิ่ง

Faculty of Arts, Silpakorn University, Thailand

Corresponding author

e-mail: foon_zhangmeifen@yahoo.com

Received 06-01-2025

Revised 30-06-2025

Accepted 14-07-2025

Doi: 10.69598/artssu.2025.4392.

How to Cite:

Siangjong, P. (2025). Social Critique of Chinese Society Through the Character “Kong Yiji” in Lu Xun’s Literature. *Journal of Arts and Thai Studies*, 47(2), E4392 (1-11).

Keywords: Kong Yiji, Lu Xun, social critique literature, imperial examination system, narrative structure

คำสำคัญ: ช่งอี้จี, หลู่ซุน, วรรณกรรมวิพากษ์สังคม, ระบบสอบขุนนาง, โครงสร้างการเล่าเรื่อง

Abstract

Background and Objectives: Lu Xun’s literature has long been recognized as a powerful tool for critiquing Chinese society during the late feudal era. *Kong Yiji* is one of his works that reflects this effort. The character Kong Yiji is not merely a representation of a failed candidate in the imperial examination system, but symbolizes the defeated class that is driven to ruin by structural oppression and social myths. This research aims to analyze Kong Yiji’s role as a reflection of the relationship between Lu Xun’s life experience and his critique of social structures, as well as to reveal the author’s personal critical voice embedded in the text, highlighting the societal mechanisms that collectively contribute to the destruction of those who fail.

Methods: This qualitative research employed documentary analysis as the primary method. It examined the original Chinese text and its Thai translation of *Kong Yiji*. The content was analyzed through the lens of social critique literary theory and narrative theory, alongside the concepts concerning the relationship between the author and the text. The scope of this research focuses on three dimensions: critique of the feudal structure and the imperial examination system, analysis of narrative structure, and the author’s personal critical voice as conveyed through the text.

Results: The study finds that Kong Yiji reflects the feudal structure that oppressed the lower classes and the myths that ultimately destroyed those who clung to them. Kong Yiji illustrates a victim of both the imperial examination system and the mockery of society. The narrative structure, told through the eyes of a child at a tavern, makes the atmosphere of scorn and social judgment evident without overt criticism. Meanwhile, Lu Xun’s personal critical voice permeates the ambiance and details of the text, expressing his bitterness and life experience of accusation and failure imposed by societal structures.

Application of this study: This study can be applied in literary criticism and literary studies to deepen understanding of social mechanisms hidden in texts. It also serves as a case study for analyzing literature as a tool for critiquing power structures and societal myths, especially in the societies that continue to struggle with oppressive systems and rumors that function as tools of social execution.

Conclusions: *Kong Yiji* is not simply a short story about a failed examinee, but a mirror of the feudal social structure that collaborates to destroy the defeated, including the imperial examination system, public mockery, and rumors that act as social weapons. Lu Xun uses this story to expose the cruelty hidden in everyday life and to express a critical voice coming from real-life experience. The work retains its contemporary relevance in reflecting and criticizing society.

บทคัดย่อ

ที่มาและวัตถุประสงค์ : วรรณกรรมของหลู่ซุนได้รับการยกย่องว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิพากษ์สังคมจีนยุคปลายศักดินา เรื่อง *ช่งอี้จี* นับเป็นหนึ่งในงานเขียนที่สะท้อนความพยายามตั้งคำถามต่อโครงสร้างและมายาคติหลักสู่ความพินาศของผู้สอบตกในระบบสอบขุนนาง หากยังเป็นตัวแทนของชนชั้นผู้พ่ายแพ้ที่ถูกโครงสร้างและมายาคติหลักสู่ความพินาศงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทของช่งอี้จีในฐานะภาพสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ชีวิตของหลู่ซุนกับการวิพากษ์โครงสร้างสังคม ตลอดจนการถ่ายทอดเสียงวิพากษ์ส่วนตัวของผู้เขียนที่แฝงอยู่ในตัวบทเพื่อให้เห็นกลไกสังคมที่ร่วมกันทำลายผู้ล้มเหลว

วิธีการศึกษา : งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเอกสารเป็นหลัก ศึกษาตัวบท *ช่งอี้จี* ทั้งต้นฉบับภาษาจีนและฉบับแปลภาษาไทย วิเคราะห์เนื้อหาโดยประยุกต์ทฤษฎีวรรณกรรมวิพากษ์สังคมและทฤษฎีการเล่าเรื่อง ร่วมกับแนวคิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับตัวบท ขอบเขตการวิจัยมุ่งเน้นสามมิติ ได้แก่ การวิพากษ์โครงสร้างศักดินาและระบบสอบขุนนาง การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง และการถ่ายทอดเสียงวิพากษ์ส่วนตัวของผู้เขียน

ผลการศึกษา: งานวิจัยพบว่า *ขงอี้จี้* สะท้อนโครงสร้างศักดินาที่กดทับชนชั้นล่าง และมายาคติที่ทำลายผู้ที่ยึดมั่นอยู่กับสิ่งเหล่านั้น ตัวละครขงอี้จี้เป็นภาพแทนของเหยื่อที่ถูกทั้งระบบสอบขุนนางและเสียงเย้ยหยันของสังคมรุมทำลาย โครงสร้างการเล่าเรื่องซึ่งถ่ายทอดผ่านสายตาของเด็กในร้านเหล้า ทำให้บรรยากาศของการดูแคลนและการพิพากษาทางสังคมปรากฏอย่างเด่นชัดโดยไม่ต้องกล่าวโทษตรง ๆ ขณะเดียวกัน เสียงวิพากษ์ส่วนตัวของหลู่ชวี่นก็แทรกอยู่ในบรรยากาศและรายละเอียดของเรื่อง สะท้อนความขมขื่นและประสบการณ์ชีวิตที่เขาเคยเผชิญจากการถูกกล่าวหาและการล้มเหลวภายใต้โครงสร้างของสังคม

การประยุกต์ใช้: การศึกษานี้สามารถประยุกต์ใช้ในงานวรรณกรรมวิพากษ์และวรรณคดีศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกลไกทางสังคมที่ซ่อนอยู่ในงานเขียน อีกทั้งยังเป็นกรณีศึกษาสำหรับการวิเคราะห์วรรณกรรมในฐานะเครื่องมือวิพากษ์โครงสร้างอำนาจและมายาคติของสังคม โดยเฉพาะในสังคมที่ยังคงเผชิญปัญหาโครงสร้างกดขี่และชาวลีลาที่ทำหน้าที่เป็นบพระหารทางสังคม

บทสรุป: *ขงอี้จี้* มิใช่เพียงเรื่องสั้นสะท้อนชีวิตผู้สอบตก แต่เป็นภาพสะท้อนของโครงสร้างสังคมศักดินาที่ร่วมกันทำลายผู้พ่ายแพ้ ทั้งระบบสอบขุนนาง เสียงหัวเราะของผู้คน และชาวลีลาที่กลายเป็นอาวุธทางสังคม หลู่ชวี่นใช้เรื่องนี้เพื่อเปิดโปงความโหดร้ายที่ซ่อนอยู่ในความธรรมดาของชีวิตประจำวัน และถ่ายทอดเสียงวิพากษ์ที่มาจากประสบการณ์ชีวิตจริง ผลงานนี้จึงยังคงคุณค่าร่วมสมัยในการสะท้อนและวิพากษ์สังคม

บทนำ (Introduction)

วรรณกรรมของ หลู่ชวี่น เป็นที่รู้จักในฐานะเครื่องมือสำคัญในการวิพากษ์สังคมจีนยุคปลายศักดินาและต้นสาธารณรัฐ แต่การมองเพียงว่าหลู่ชวี่นใช้วรรณกรรมเพื่อวิพากษ์สังคมนั้นอาจยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายความซับซ้อนของผลงานของเขา *ขงอี้จี้* 《孔乙己》 (1919) เป็นตัวอย่างที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียนกับการสร้างตัวละครที่ซับซ้อนและเป็นภาพแทนของความล้มเหลวในโครงสร้างสังคม ตัวละครนี้ไม่เพียงแต่เป็นเครื่องมือวิพากษ์ค่านิยมศักดินา หากยังสะท้อนความล้มเหลว ความเจ็บปวด และความคับข้องใจของปัญญาชนที่ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงในสังคม

ช่วงปลายราชวงศ์ชิงเป็นยุคที่ระบบสอบขุนนาง ซึ่งเคยเป็นเสาหลักของการคัดเลือกบุคลากรเข้าสู่ระบบราชการ กำลังเสื่อมสลายลงอย่างชัดเจน การปฏิรูปการศึกษาและการเมืองในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ไม่สามารถหยุดยั้งความถดถอยของโครงสร้างอำนาจและค่านิยมเดิมได้ ปัญญาชนจำนวนมากจึงตกอยู่ในภาวะไร้ที่ยืน ขาดช่องทางเลื่อนสถานะทางสังคม ขณะเดียวกันชนชั้นศักดินาและระบบอำนาจเดิมยังคงกีดกันและกดขี่ผู้คนที่ไม่อาจปรับตัวให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลง

แม้ว่าจะมีงานศึกษาที่กล่าวถึงการวิเคราะห์ตัวละครขงอี้จี้ และประเด็นทางสังคมในวรรณกรรมของหลู่ชวี่นอยู่บ้าง แต่งานส่วนใหญ่ยังคงมุ่งตีความเชิงวรรณศิลป์หรือวิเคราะห์สัญลักษณ์ภายในตัวบท งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มในจุดที่ยังขาด โดยเน้นการวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียนกับการสร้างตัวละคร เพื่อเปิดโปงกลไกโครงสร้างสังคมและค่านิยมศักดินาที่กดทับชีวิตชนชั้นล่าง โดยเฉพาะบทบาทของระบบสอบขุนนางในฐานะเครื่องมือสำคัญของการกดขี่

วัตถุประสงค์การศึกษา (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของตัวละครขงอี้จี้ ในฐานะภาพสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียนกับการวิพากษ์โครงสร้างสังคมจีนช่วงปลายราชวงศ์ชิง
2. เพื่อแสดงให้เห็นว่าการสร้างตัวละครขงอี้จี้ ถ่ายทอดเสียงของผู้เขียนที่สะท้อนความคับข้องใจ ความขัดแย้งในจิตใจ และการเปิดโปงค่านิยมศักดินา รวมถึงระบบสอบขุนนางในฐานะกลไกกดทับชีวิตชนชั้นล่าง

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง (Literature Review)

ที่ผ่านมา การศึกษาวิเคราะห์ตัวละครขงอี้จี้ ในวรรณกรรมของหลู่ชวี่น มีหลากหลายมิติที่นักวิชาการจีนให้ความสนใจ โดยเฉพาะในด้านการวิพากษ์โครงสร้างศักดินาและความล่มสลายของระบบสอบขุนนาง

Wang, Li, & Tan (2024) ในบทความเรื่อง *Kong Yiji wenxue weishenme hui yinfazhengyi* ? วิเคราะห์ว่า ช่งอี้จี เป็นภาพแทนของปัญญาชนที่ถูกขังอยู่ในโครงสร้างศักดินาที่เสื่อมสลาย โดยชี้ให้เห็นว่าการดิ้นรนเพื่อรักษาอุดมคติของเขากลับทำให้เขาต้องเผชิญความพินาศทั้งทางกายภาพและจิตใจ งานนี้นำเสนอการอ่านตัวละครในฐานะสัญลักษณ์การล่มสลายของโครงสร้างสังคม แต่ยังไม่ได้อธิบายความเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ส่วนตัวของผู้เขียนกับการสร้างตัวละคร

Xin (2024) ในบทความเรื่อง *Cong mengxue dao jingxue: lun Kong Yiji de shizi zhi yu* วิเคราะห์ว่า ช่งอี้จีเป็นภาพแทนของผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาแบบขงจื้อได้อย่างแท้จริง โดยอุปมาว่าตัวละครล้มเหลวใน “การรู้หนังสือ” ที่เป็นเงื่อนไขสำคัญในการเข้าสู่ระบบความรู้ของชนชั้นนำไปสู่สังคมศักดินา การตีความนี้ชี้ให้เห็นว่าช่งอี้จีคือเหยื่อของระบบการศึกษาที่แบ่งแยกและผลักไสผู้ที่ไม่ผ่านเกณฑ์ แต่บทความนี้ยังไม่ได้สำรวจถึงมิติส่วนตัวของหลู่ชวั้นที่อาจส่งผลต่อการสร้างตัวละครอย่างลึกซึ้ง

ด้านโครงสร้างการเล่าเรื่อง Li & Zheng (2024) ในบทความเรื่อง *Cong wenxue piping jiaodu fenxi Kong Yiji yingyiben* (2023) วิเคราะห์มุมมองของผู้เล่าเรื่อง โดยชี้ให้เห็นว่าการเลือกใช้ผู้เล่าเรื่องซึ่งอยู่ในกลุ่มคนด้อยในโรงเหล้า ทำให้ภาพของช่งอี้จีถูกลดทอนจนกลายเป็นเพียงวัตถุแห่งการเยาะเย้ยในสายตาผู้อ่าน การอ่านลักษณะนี้ช่วยเปิดให้เห็นวิธีการเล่าที่เป็นกรอบจำกัดสายตา ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้ตัวละครอย่างสำคัญ อย่างไรก็ตาม บทความดังกล่าวยังไม่ได้เชื่อมโยงระหว่างมุมมองผู้เล่ากับเสียงวิพากษ์ส่วนตัวของผู้เขียนอย่างลึกซึ้ง

ขณะที่บทความของ Jiang (2022) เรื่อง *Kong Yiji de xushi jiegou fenxi* วิเคราะห์ว่า ช่งอี้จี มีโครงสร้างการเล่าเรื่องที่แบ่งเป็นหลายชั้น ซึ่งช่วยสะท้อนความซับซ้อนของจิตใต้สำนึกทางอารมณ์และโลกทัศน์ของผู้เล่าในแต่ละระดับ ผู้เขียนเสนอว่าการจัดวางเสียงของผู้เล่าให้แฝงอยู่ในบรรยากาศของโรงเหล้า คือวิธีหนึ่งในการสื่อสารท่าทีของหลู่ชวั้นต่อโครงสร้างสังคมศักดินาที่เขาวิพากษ์อย่างเงียบงันผ่านเสียงของตัวละคร

ในด้านการตีความร่วมสมัย Gao (2023) ในบทความเรื่อง *Cong wudu shuoqi: Kong Yiji xushi yishu jixi* วิเคราะห์ว่าการเล่าเรื่องใน *ช่งอี้จี* ของหลู่ชวั้นใช้เทคนิคที่ทำให้บรรยากาศเรื่องดูเรียบง่ายและเปิดกว้างสำหรับการตีความ แต่ความเรียบง่ายนั้นเองกลับกลายเป็นช่องให้ผู้อ่านรุ่นหลัง โดยเฉพาะในยุคร่วมสมัย ตีความตัวละครเพียงในฐานะตัวตลกหรือตัวละครน่าสมเพชละเลยที่จะมองเห็นเจตนาหมิ่นเหม่เดิมของผู้เขียนที่มุ่งเปิดโปงและวิพากษ์โครงสร้างศักดินา ระบบสอบขุนนาง และความโหดร้ายในสังคมที่กดขี่ผู้พ่ายแพ้ ข้อวิเคราะห์นี้จึงชี้ให้เห็นความสำคัญของการอ่านที่ต้องอาศัยบริบทประวัติศาสตร์และสังคม ไม่ใช่เพียงการตีความจากสายตาร่วมสมัย

เช่นเดียวกับบทความของ Liu & Wang (2025) ที่เน้นพิจารณาการตอบสนองของผู้คนต่อ *ช่งอี้จี* ในฐานะปรากฏการณ์ร่วมสมัยเช่นกัน โดยการวิเคราะห์กระแส “วรรณกรรมช่งอี้จี” บนโลกออนไลน์ในฐานะการระบายความคับข้องใจของคนรุ่นใหม่ผ่านพื้นที่สื่อร่วมสมัย ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า ความคลั่งไคล้หรือการล้อเลียนตัวละครช่งอี้จี กลายเป็นพื้นที่สำหรับระบายความไม่พอใจต่อระบบสังคมและการศึกษาที่กดทับคนหนุ่มสาว การศึกษาเชิงมานุษยวิทยานี้ช่วยสะท้อนว่าปรากฏการณ์วรรณกรรมมิได้จำกัดอยู่เพียงในระดับของการตีความเชิงตัวบท แต่ยังแทรกซึมอยู่ในโครงสร้างของความรู้สึกและประสบการณ์ทางสังคมร่วมด้วย

ในอีกมุมหนึ่ง Yuan (2024) ในบทความเรื่อง *“Kong Yiji wenxue” xianxiang xia daxuesheng jiuye guan wenti chengxian ji qijiao yindao* วิเคราะห์ปรากฏการณ์ “วรรณกรรมช่งอี้จี” โดยเน้นผลกระทบที่มีต่อค่านิยมด้านการจ้างงานของนักศึกษา ชี้ว่า ช่งอี้จี กลายเป็นสัญลักษณ์ของเยาวชนที่รู้สึกสิ้นหวังต่อโครงสร้างแรงงานที่ไม่เป็นธรรม บทความชิ้นนี้มุ่งวิเคราะห์ปฏิกิริยาทางสังคมของกลุ่มวัยรุ่นร่วมสมัยมากกว่าจะลงลึกในระดับโครงสร้างตัวบทของงานวรรณกรรมต้นฉบับ

น่าสนใจว่าบทความวิเคราะห์เรื่อง *ช่งอี้จี* ที่มุ่งเน้นโครงสร้างการเล่าเรื่องหรือพิจารณาประเด็นทางวาทกรรมเชิงอัตวิสัยมักเป็นงานที่ตีพิมพ์ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา กล่าวคือระหว่างปี ค.ศ. 2021–2024 มีบทความแนวนี้ปรากฏในวารสารวิชาการจีนหลากหลายประเภท เช่น *Wenxue Jiaoyu*, *Mingshi Tanjiu*, *Haiwai Yingyu* เป็นต้น ซึ่งแม้มิได้เป็นวารสารเฉพาะทางด้านวรรณกรรม แต่ก็เปิดพื้นที่ให้งานวิเคราะห์เชิงตีความที่ใช้กรอบคิดร่วมสมัย ทั้งด้านโครงสร้างการเล่าเรื่อง (narratology) และการอ่านแบบวาทกรรม (discursive reading)

เมื่อพิจารณางานเดิมเหล่านี้พบว่า แต่ละงานเน้นเฉพาะมิติใดมิติหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการวิพากษ์สังคม การศึกษา โครงสร้างการเล่าเรื่อง หรือการตีความร่วมสมัย แต่ยังขาดการบูรณาการเชิงลึกที่เชื่อมโยงชีวิตผู้เขียน โครงสร้างสังคม และกลไกการเล่า

เรื่องเข้าด้วยกัน งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยนำทั้งสามมิติมาผสานกัน เพื่อชี้ให้เห็นว่า *ข่งอิ๊จี้* ไม่เพียงสะท้อนโครงสร้างศักดินาที่กดขี่ผู้คน แต่ยังเป็นเสียงของ *หลู่ซวี่น* ที่ถ่ายทอดความคับข้องใจส่วนตัวต่อระบบที่เขาต้องเผชิญ

วิธีการศึกษา (Research Methods)

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเอกสาร (Documentary Analysis) เป็นหลัก มุ่งศึกษาตัวบทวรรณกรรมเรื่อง *ข่งอิ๊จี้* ของหลู่ซวี่น จากฉบับต้นฉบับภาษาจีนเทียบกับฉบับแปลภาษาไทย (*ชุมนุมเรื่องสั้นของหลู่ซวี่น*¹, สำนักพิมพ์แปลวเทียน, 2512) เพื่อความถูกต้องของการตีความ โดยวิเคราะห์ตามกรอบทฤษฎีวรรณกรรมวิพากษ์สังคมและทฤษฎีการเล่าเรื่อง รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้เขียนกับตัวบท เพื่อศึกษากลไกการสร้างตัวละคร สร้างความหมาย และถ่ายทอดเสียงวิพากษ์ทางสังคมในระดับต่าง ๆ

1. ขอบเขตการศึกษา

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ตัวบท *ข่งอิ๊จี้* ใน 3 ด้านหลัก ได้แก่

- 1.1 การสะท้อนโครงสร้างศักดินาและระบบสอบขุนนาง
- 1.2 การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องและมุมมองผู้เล่า และ
- 1.3 การถ่ายทอดเสียงวิพากษ์ส่วนตัวของผู้เขียนผ่านกลไกการสร้างตัวละครและบรรยากาศในเรื่อง

2. ขั้นตอนการศึกษา

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็นขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลวิเคราะห์ที่ชัดเจนและเป็นระบบ ดังนี้

- 2.1 ศึกษาแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีวรรณกรรมวิพากษ์สังคมและทฤษฎีการเล่าเรื่อง เพื่อกำหนดกรอบการอ่านและการวิเคราะห์
- 2.2 คัดเลือกและรวบรวมงานวิชาการภาษาจีนและภาษาไทยที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นเฉพาะบทความจากวารสารวิชาการและสำนักพิมพ์ที่ได้รับการยอมรับ เพื่อให้มีความน่าเชื่อถือทางวิชาการ
- 2.3 วิเคราะห์ตัวบท *ข่งอิ๊จี้* โดยใช้ต้นฉบับภาษาจีนเป็นหลัก และเปรียบเทียบกับฉบับภาษาไทยในบางกรณี เพื่อจับประเด็นสำคัญตามขอบเขตทั้งสามด้าน โดยอิงฉบับที่ตีพิมพ์ใน *Lu Xun xiaoshuo* (Lu, 2000 : 20-24) ซึ่งจัดเรียงผลงานประเภทนวนิยายของหลู่ซวี่นไว้เป็นหมวดหมู่ชัดเจน และสามารถใช้อ้างอิงได้อย่างเป็นระบบ
- 2.4 เชื่อมโยงข้อมูลจากตัวบทเข้ากับประสบการณ์ชีวิตของผู้เขียน โดยใช้งานเขียนของหลู่ซวี่นที่เป็นเอกสารต้นฉบับ เช่น *บันทึกจิปาถะ* 《琐记》 *มิใช่ถ้อยคำไร้สาระ* 《并非闲话》 *ข้อคิดเบ็ดเตล็ด* 《杂感》 เป็นต้น ซึ่งบันทึกความทรงจำส่วนตัว ความรู้สึก และทัศนะของผู้เขียนที่สอดคล้องกับประเด็นในเรื่อง *ข่งอิ๊จี้*
- 2.5 สังเคราะห์ข้อค้นพบ เพื่อแสดงกลไกการวิพากษ์สังคมที่แฝงอยู่ในตัวบทอย่างเป็นระบบ

3. การอ้างอิงและความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การอ้างอิงในงานวิจัยนี้เน้นแหล่งข้อมูลจากจีนแผ่นดินใหญ่ที่ผ่านการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการหรือหนังสือที่มีความน่าเชื่อถือ โดยไม่ใช้แหล่งข้อมูลจากเว็บไซต์หรือบทความที่ไม่มีการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) และการตรวจสอบความถูกต้องกับต้นฉบับอย่างเคร่งครัด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสกัดสาระสำคัญจากตัวบท โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสามมิติหลัก คือ

- 4.1 การวิพากษ์โครงสร้างศักดินาและระบบสอบขุนนาง
- 4.2 การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องและมุมมองผู้เล่า
- 4.3 การแสดงออกถึงเสียงวิพากษ์ส่วนตัวของผู้เขียนผ่านการสร้างตัวละครและบรรยากาศเรื่อง

¹ ต้นฉบับแปลภาษาไทยใช้รูปการสะกดว่า “หลู่ซวี่น” ซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการถอดเสียงภาษาจีนกลางที่ถูกต้อง โดยควรเป็น “หลู่ซวี่น” (鲁迅) อย่างไรก็ตาม ในที่นี้ยังคงใช้รูปการสะกด “หลู่ซวี่น” ตามต้นฉบับแปล เพื่อแสดงความเคารพต่อข้อความดั้งเดิม มิใช่ข้อผิดพลาดในการพิมพ์

ผลการศึกษา (Research Results)

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่อง *ขงอิจี* ของหลู่ซวี่ งานวิจัยนี้พบประเด็นสำคัญหลายประการ ที่แสดงให้เห็นถึงกลไกการกดทับทางสังคมในยุคศักดินา ตลอดจนกระบวนการที่บุคคลถูกกดทอนคุณค่า ผ่านการประหารทางวาจากรรม ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาและบริบทชีวิตผู้เขียน ช่วยขับเน้นสาระสำคัญที่อยู่เบื้องหลังงานเขียนเรื่องนี้อย่างลึกซึ้ง

1. การวิพากษ์โครงสร้างศักดินาและระบบสอบขุนนาง

เรื่องสั้น *ขงอิจี* ของหลู่ซวี่ แม้จะมีผู้ตีความว่าเป็นงานวิพากษ์โครงสร้างศักดินาและระบบสอบขุนนางอย่างแหลมคม แต่เมื่อลงลึกในรายละเอียด กลับพบว่าเสียงในตัวของบทเผยให้เห็นใจต่อผู้พ่ายแพ้ของระบบมากกว่าการประณามภาพลักษณ์ขงอิจีที่น่าสมเพช น่าขัน และน่าเวทนาในสายตาผู้คน มิใช่สิ่งที่ผู้เขียนสร้างขึ้นเพื่อเย้ยหยัน แต่เป็นความเจ็บปวดจากใจผู้เขียนต่อเหยื่อของโครงสร้างที่โหดร้าย

ระบบสอบขุนนาง (科举制度)² ดำรงอยู่ในสังคมจีนศักดินายาวนานกว่าสิบสามศตวรรษ ถือเป็นเส้นทางหลักที่ชนชั้นล่างยึดมั่นว่าจะสามารถไต่เต้าทางสังคม แต่ในความเป็นจริง โอกาสสอบผ่านกลับมีน้อยอย่างยิ่ง ในสมัยราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิงผู้ที่สอบผ่านระดับ “จิ้นชื้อ” (进士)³ ซึ่งเป็นระดับสูงสุด มีจำนวนน้อยจนแทบกลายเป็นสถิติระดับทศนิยม ตลอด 276 ปีของราชวงศ์หมิง มีผู้ผ่านเพียง 24,874 คน คิดเป็นค่าเฉลี่ย 89 คนต่อการสอบแต่ละครั้ง หรือราว 0.000055% ของประชากร ณ ค.ศ. 1393 ส่วนในปลายราชวงศ์ชิง ปี ค.ศ. 1844 อัตรานี้ลดลงเหลือ 0.000048% แม้จำนวนประชากรจะเพิ่มขึ้นหลายเท่าตัว (Ho, 2000 : 75)

ในช่วงกลางราชวงศ์หมิง (ค.ศ. 1400) ประชากรราว 65 ล้านคน มีผู้ได้รับสถานะ “เซิงหยวน” (生员)⁴ เพียง 30,000 คน หรือคิดเป็น 1 ต่อ 2,200 คน ขณะที่ต้นศตวรรษที่ 18 ประชากรพุ่งสู่ 150 ล้านคน แต่จำนวนเซิงหยวนกลับขยายขึ้นเป็น 500,000 คน หรือราว 1 ต่อ 300 คน (Elman, 1991 : 14) แม้จะดูเหมือนระบบเปิดกว้างมากขึ้น แต่ผู้ที่สามารถสอบผ่านสู่ระดับ จิ้นชื้อจริง ๆ กลับมีจำนวนน้อยมาก และผู้ที่อยู่ในสถานะชนชั้นอภิสิทธิ์จากระบบสอบ⁵ รวมกันแล้วยังไม่ถึง 1% ของประชากรทั้งประเทศ (Zhang, 1991 : 100)

Table 1 Number of Jinshi Degree Holders Compared to the Population during the Ming and Qing Dynasties

Dynasty	Estimated Population	Total Number of Jinshi	Number of Exams	Average Jinshi per Exam	Ratio of Jinshi to Population
Ming	65 million	24,480	276	89	0.000055% (in 1393)
Qing	160–440 million	26,747	267	100	0.000048% (in 1844)

² ระบบสอบขุนนางจีน (科举制度) เริ่มต้นในสมัยราชวงศ์สุย (ค.ศ. 581–618) และพัฒนาอย่างสมบูรณ์ในสมัยราชวงศ์ถัง กลายเป็นกลไกหลักในการคัดเลือกขุนนางตลอดราชวงศ์จนถึงราชวงศ์ชิง โดยมีเป้าหมายหลักคือการยกระดับผู้มีความรู้ให้เข้าสู่ชนชั้นปกครองได้โดยไม่ต้องพึ่งสายเลือด ระบบนี้แบ่งการสอบออกเป็นหลายระดับ เริ่มจากสอบระดับท้องถิ่น (生员 หรือ “เซิงหยวน”) ซึ่งเป็นเงื่อนไขขั้นแรกของการเป็น “นักศึกษาในระบบทางการ” ผู้สอบผ่านจะมีสิทธิ์เข้าสอบระดับสูงขึ้น คือ “จวีไห่ริน” (举人) ในระดับมณฑล และ “จิ้นชื้อ” (进士) ในระดับเมืองหลวง ซึ่งเป็นระดับสูงสุด ผู้ที่สอบได้ระดับจิ้นชื้อเท่านั้น จึงจะมีโอกาสดำรงตำแหน่งขุนนางอย่างเป็นทางการ ภายใต้ระบบนี้ ผู้เข้าสอบจำเป็นต้องท่องจำและวิเคราะห์คลาสสิกขงจื้อ โดยเน้นรูปแบบความเรียงแปดวรรค (八股文) ซึ่งกลายเป็นเครื่องมือที่ตัดสินอนาคตของผู้คนทั้งชีวิต ระบบสอบขุนนางจึงเป็นทั้งเครื่องมือแห่งความหวังและกับดักของความสิ้นหวังในเวลาเดียวกัน

³ จิ้นชื้อ (进士) คือผู้ที่สอบผ่านระดับสูงสุดของระบบสอบขุนนาง มีสิทธิ์ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งทางการปกครองในราชสำนัก ถือเป็นจุดสูงสุดของเส้นทางการสอบ

⁴ เซิงหยวน (生员) หรือที่รู้จักในชื่อ ชวี่ไฉ (秀才) คือผู้ที่สอบผ่านการสอบระดับท้องถิ่น (童试) ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาหลวง มีสิทธิ์สมัครสอบระดับสูงต่อไป และได้รับอภิสิทธิ์บางประการในสังคม แม้ไม่ใช่ขุนนางโดยตรง

⁵ ในที่นี้หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ได้รับสถานะพิเศษจากรัฐ ไม่ว่าจะเป็นโดยการสอบผ่าน การซื้อขายตำแหน่ง หรือการสืบทอดจากครอบครัว ซึ่งมีสิทธิเหนือกว่าสามัญชนทั่วไปในด้านกฎหมาย ภาษี และการปฏิบัติต่อจากรัฐ

ตัวเลขในตารางสะท้อนว่า ระบบสอบขุนนางมีใช้สนามแห่งโอกาสสำหรับทุกคน แต่เป็นโครงสร้างที่เปิดทางให้ความหวังไหลเวียนอยู่ในสังคม โดยไม่จำเป็นต้องมีจุดหมายให้เดินถึงได้จริง แม้จำนวนนักเรียนที่ได้รับสถานะ “ชิงหยวน” จะเพิ่มขึ้นมากในยุคปลาย แต่เส้นทางสู่การสอบผ่านระดับสูงสุดยังคงถูกจำกัดไว้สำหรับส่วนน้อยเพียงหยิบมือ ภายใต้ภาพลวงตาแห่งความเสมอภาคนี้ ผู้เข้าสอบนับล้านในแต่ละรุ่นถูกผลักให้ผาทั้งร่างกาย แรงใจ และช่วงชีวิตไว้กับสิ่งที่เป๋นไปไม่ได้ ช่งอี้จี้จึงเป็นตัวแทนของชนรรมดาจำนวนมหาศาลที่ถูกระบบผลักไปสู่ความพ่ายแพ้ด้วยวิธีเดียวกัน

ระบบสอบสามารถดำรงอยู่ได้ยาวนานในราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิง เพราะมันทำหน้าที่เป็นพื้นที่กันชนที่ดูดซับแรงกดดันจากความเหลื่อมล้ำทางชนชั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้คนยังคงมีความหวังว่าอาจเปลี่ยนสถานะของตนได้ผ่านระบบนี้ ซึ่งช่วยผ่อนคลายความไม่พอใจของคนส่วนใหญ่โดยไม่ต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมจริง (Ji, 2006 : 197-215)

เมื่อพิจารณาว่าในช่วงปลายราชวงศ์ชิง ผู้ที่มีสถานะ “ผู้มีสิทธิ์สอบ” ทั้งหมดยังไม่ถึงร้อยละหนึ่งของประชากร ยิ่งเห็นชัดว่าระบบสอบนั้นให้ความหวังกับผู้คนจำนวนมหาศาล แต่เปิดทางรอดไว้เพียงหยิบมือ โครงสร้างเช่นนี้จึงไม่ต่างจากกับดักที่หล่อหลอมให้ผู้คนเชื่อมั่นในความยุติธรรมซึ่งไม่มีอยู่จริง ความเหลื่อมล้ำที่ฝังลึกกลายเป็นกลไกที่ “กลืนกิน” ทั้งร่างกาย แรงใจ และช่วงชีวิตของคนรุ่นแล้วรุ่นเล่า ช่งอี้จี้ จึงเป็นผลลัพธ์ที่น่าหดหู่ของระบบที่ทำให้ศักดิ์ศรีแก่ผู้รู้ในนาม แต่ทอดทิ้งพวกเขาในความเป็นจริง

ช่งอี้จี้ในเรื่องคือตัวแทนของผู้ที่ถูกโครงสร้างและมายาคติผลักดันเหว เขายังพยายามรักษาเศษซากศักดิ์ศรีผ่านเสื้อคลุมยาวที่ทั้งขาดทั้งสกปรก รวากับไม่ได้ซักหรือปะชุนมานานนับสิบปี และยืนยันคุณค่าตนเองด้วยคำพูดในตำราที่พ้นสมัยไปแล้ว พฤติกรรมที่สร้างความครั่นเครงแก่ผู้คนเหล่านี้ไม่ได้สร้างเพื่อให้คนอ่านหัวเราะ แต่เพื่อให้คนอ่านสะท้อนใจต่อความสิ้นหวังของผู้ที่ถูกระบบและสังคมทับถม

ในระดับชีวิตจริง หลู่ซวั้นเติบโตในครอบครัวที่พังพินาศจากระบบสอบ ปู (周福清) ถูกลากสู่คดีทุจริตสอบขุนนางจนตระกูลตกต่ำ ส่วนบิดา (周伯宜) ก็ล้มเหลวซ้ำแล้วซ้ำเล่าในสนามสอบ จนต้องหาทางออกด้วยการพึ่งผีเพื่อหลบหนีความจริง สุดท้ายก็เสียชีวิตก่อนวัยอันควร หลู่ซวั้นเองก็ไม่ต่างกัน เขาเคยถูกคาดหวังให้เดินเส้นทางสอบเพื่อรับราชการ แต่เลือกหันหลังให้ระบบเพราะเห็นความลวงและความโหดร้ายที่ครอบครัวยุติมาตลอด

ใน ช่งอี้จี้ หลู่ซวั้นจึงไม่ได้เขียนตัวละครขึ้นมาเพื่อซ้ำเติมคนที่สอบไม่ผ่าน แต่เพื่อให้เห็นว่าสังคมแบบนั้นทำให้คนธรรมดาต้องล้มเหลวอย่างไร ช่งอี้จี้ไม่ใช่แค่ตัวละครคนหนึ่ง แต่เป็นภาพสะท้อนของปู พ่อ และแม้แต่ตัวเขาเอง ที่ต่างเคยเผชิญกับชะตากรรมอันเลวร้ายจากระบบสอบขุนนางในแบบที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้

2. ตัวละครและการเล่าเรื่องในฐานะเครื่องมือวิพากษ์สังคม

วิธีการเล่าเรื่องและการสร้างภาพลักษณ์ของตัวละครใน ช่งอี้จี้ เป็นกลไกสำคัญที่หลู่ซวั้นใช้ในการวิพากษ์โครงสร้างของสังคมศักดินาอย่างแนบเนียน เขาเลือกใช้ผู้บรรยายซึ่งไม่มีอำนาจตัดสินใคร และปล่อยให้ถ้อยคำของผู้คนในร้านเหล้าเผยให้เห็นแรงกดดันที่กระทำต่อช่งอี้จี้โดยตรง ตัวละครนี้จึงทำหน้าที่สะท้อนภาวะของผู้พ่ายแพ้ในระบบศักดินา และเปิดโปงความโหดร้ายที่ซ่อนอยู่ในบรรยากาศอันดูเป็นปกติของสังคมรอบตัว

ภาพแรกของช่งอี้จี้คือชายผู้สวมเสื้อคลุมยาวซึ่งควรเป็นเครื่องหมายของผู้มีการศึกษา แต่ด้วยสภาพที่ทั้งสกปรกและขาดรุ่งริ่ง เขาจึงกลายเป็นคนนอกในสายตาของสังคม ความพยายามรักษาศักดิ์ศรีของเขาปรากฏผ่านการยึดมั่นในวาทีโบราณ เช่น คำที่เชื่อว่าผู้มีคุณธรรมแม้ยากไร้ก็ไม่เสียเกียรติ หรือความเชื่อว่าการอ่านหนังสือคือหนทางเดียวที่จะยกระดับชีวิตของตนได้

หลู่ซวั้นบรรยายตัวละครช่งอี้จี้ให้ตกต่ำอย่างน่าสงสาร เพื่อให้ผู้อ่านรู้สึกอึดอัดและต้องตั้งคำถามว่า สิ่งที่เคยมีคุณค่าอาจไม่หลงเหลือพื้นที่ให้ยืนอยู่ในสังคมอีกต่อไป ศักดิ์ศรี ความรู้ และความพากเพียรที่ช่งอี้จี้แบกไว้ตลอดชีวิต กลับถูกทำลายลงท่ามกลางเสียงหัวเราะและความเฉยเมยอย่างไม่มีใครรู้สึกผิด ดังคำกล่าวของหลู่ซวั้นที่ว่า “โศกนาฏกรรมคือการทำลายสิ่งที่มีคุณค่าให้ผู้คนได้เห็น” (悲剧将人生的有价值的东西毁灭给人看。) (Lu, 1981 : 192-193) วาทีนี้มีใช้คำอธิบายจากภายนอก แต่คือหัวใจของเรื่อง ช่งอี้จี้ ที่สะท้อนออกมาจากฉากชีวิตของตัวละครโดยตรง

หลู่ซวั้นถ่ายทอดบรรยากาศของความรุนแรงในสังคมด้วยวิธีการที่เฉียบคม โดยแสดงให้เห็นว่าความอ่อนแอในระบบที่ไม่เป็นธรรม อาจผลักให้คนหันมาทำร้ายกันเอง ทั้งในฐานะผู้ระบายแรงกดดัน และผู้พยายามเอาตัวรอดจากสภาพแวดล้อมที่บีบคั้น คำกล่าวของหลู่ซวั้นในบทความ *ข้อคิดเบ็ดเตล็ด* (《杂感》) ที่ว่า “เมื่อชายหนุ่มผู้กล้าหาญเกิดโศก เขาจะชักดาบใส่ผู้ที่แข็งแกร่ง

กว่า แต่เมื่อคนชั่วฉลาดเกิดโทสะ เขากลับชักดาบใส่คนที่อ่อนแอกว่า”(勇者愤怒，抽刃向更强者；怯者愤怒，却抽刃向更弱者。) (Lu, 2005 : 52) สะท้อนสภาพของสังคมจีนในยุคศักดินาที่ใกล้ล่มสลาย เหล่าผู้คนธรรมดาที่อ่อนแอมีกระบายความโกรธใส่กันเอง แทนที่จะหันไปตั้งคำถามกับระบบที่กดขี่พวกเขาอยู่ เหมือนกับที่ลูกค้าในร้านเหล้าเลือกหัวเราะเยาะช่งอี้จี้เพื่อกลบความอึดอัดในใจของตนเองที่ไม่อาจหลุดพ้นจากวงจรของความจนและความอับจนทางสังคมไปได้

ช่งอี้จี้ถูกผลักให้ถึงจุดจบจากทั้งโครงสร้างอำนาจและความเป็นชาของคนรอบตัว เสียงหัวเราะ การเย้ยหยัน และความเฉยเมยที่เขาได้รับ กลายเป็นส่วนหนึ่งของกลไกที่กดขี่เขาจนสิ้น หลู่ซวี่นสร้างตัวละครนี้ให้เป็นภาพของเหยื่อในสังคมศักดินา ที่ถูกอบรมให้เชื่อในเกียรติปลอม ๆ และเมื่อหมดหวัง ก็ถูกทอดทิ้งให้เจ็บปวดลำพัง

เฉินเจี้ยนเฟิง (Chen, 2006) กล่าวว่า “เสียงหัวเราะ” ที่ปรากฏซ้ำแล้วซ้ำเล่าในเรื่อง ช่งอี้จี้ เป็นกลไกทางวรรณศิลป์ที่ชี้ให้เห็นพลังของสังคมในการรวมหมู่เพื่อผลักไสผู้ล้มเหลวออกจากความเป็นมนุษย์อย่างแนบเนียน เสียงหัวเราะที่ดูเหมือนไม่มีพิษภัย จึงแฝงไว้ด้วยการลงโทษโดยไม่ต้องมีผู้ลงโทษ เสียงหัวเราะกลายเป็นฉันทามติอันเจียบงัน ที่ทำให้การเย้ยหยันกลายเป็นเรื่องปกติ และการทอดทิ้งกลายเป็นสิ่งสมควรแล้วในสายตาของผู้คน

การหัวเราะซ้ำ ๆ ต่อหน้าช่งอี้จี้สะท้อนมายาคติของศักดิ์ศรีที่ถูกสร้างขึ้นโดยระบบอำนาจ แล้วถูกทำลายลงอย่างไร้ความปราณี โดยไม่ต้องมีการโต้สวนหรือคำพิพากษาจากศาลอย่างเป็นทางการ โรงเหล้าในเรื่องทำหน้าที่เสมือน “ศาลสาธารณะ” ที่ผู้คนธรรมดากลายเป็นผู้พิพากษา เสียงหัวเราะและคำพูดเยาะหยันคือเครื่องมือในการตัดสินทางสังคม ทุกคนมีส่วนในการผลักช่งอี้จี้ให้จมลงสู่ก้นบึ้งของความพ่ายแพ้โดยไม่มีใครถามถึงเหตุแห่งความล้มเหลวหรือความทุกข์ที่ซ่อนอยู่ ภาพโรงเหล้าจึงเป็นสัญลักษณ์ของสังคมที่ไร้ความเข้าใจ เต็มไปด้วยการพิพากษาจากอคติและมายาคติ

หากพิจารณาการเล่าเรื่องในเชิงสัญลักษณ์ โรงเหล้าคือสังคม ช่งอี้จี้คือชนชั้นผู้พ่ายแพ้ และเสียงหัวเราะคืออาวุธเจียบที่คมกว่ามีด หลู่ซวี่นจงใจไม่ให้ผู้เล่าประณามตรง ๆ แต่ใช้การวางภาพบรรยายภาคตัดท้นให้ผู้อ่านเกิดความอึดอัดและตระหนักถึงความโหดร้ายของสังคมด้วยตัวเอง ผู้บรรยายเพียงเล่าอย่างราบเรียบ แต่บรรยากาศและการกระทำของตัวละครในโรงเหล้ากลับเป็นประจักษ์พยานถึงความโหดร้ายอย่างที่สุด ต่ำบลหลู่เจินในนิยายของหลู่ซวี่นมีบทบาทเกินกว่าการเป็นฉากหลังธรรมดา เพราะมันทำหน้าที่เป็นโครงสร้างเวลากับพื้นที่ที่กำหนดทิศทางชีวิตของตัวละครอย่างชัดเจน เป็นเวทีสำหรับแสดงความสัมพันธ์เชิงชนชั้น ที่ตัวละครแต่ละคนถูกจัดวางในตำแหน่งที่ต่างกันตามลำดับทางสังคม (Zhao, 2016) ช่งอี้จี้ยืนอยู่ในร้านเหล้าได้ แต่ไม่มีสิทธิ์นั่งดื่ม เขาอยู่ในขอบเขตของสังคมโดยไม่มีสถานะที่มั่นคง หลู่เจินจึงกลายเป็นภาพแทนของพื้นที่ที่ทำให้ความเหลื่อมล้ำกลายเป็นเรื่องปกติ และทำให้การผลักคนบางกลุ่มออกไปจากศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ดูเหมือนไม่มีใครต้องรับผิดชอบ

และหากพิจารณาในเชิงโครงสร้างอำนาจ โรงเหล้าในเรื่อง ช่งอี้จี้ ทำหน้าที่เป็นเวทีแห่งการประจาน (示众) ที่เปิดโอกาสให้ผู้คนธรรมดากลายเป็นผู้ลงโทษโดยไม่รู้ตัว ทุกถ้อยคำและท่าทีในร้านคือส่วนหนึ่งของกระบวนการผลักไสผู้ล้มเหลวออกจากขอบเขตของสังคมโดยไม่ต้องมีผู้ชี้ขาดหรืออำนาจสั่งการ แนวคิดนี้สอดคล้องกับข้อสังเกตของโจวหลินกัง (Zhou, 2022) ที่ว่าแม้ “การประจานสาธารณะ” จะเป็น “สถานะของความอับอาย” แต่หากปราศจากผู้ชม (看客) การประจานนั้นก็จะเป็นเรื่องเหลวไหล เพราะอำนาจไม่อาจดำรงอยู่ได้หากไร้สายตาจากสาธารณชน

ผู้คนในโรงเหล้าเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการประจานที่ร่วมกันหัวเราะ ยินยั และตัดสินโดยไม่รู้ตัว ความเจียบของพวกเขากลับเป็นการยอมรับที่ดังที่สุด หลู่ซวี่นเล่าเรื่อง ช่งอี้จี้ ด้วยน้ำเสียงเรียบง่าย ไม่ตัดสินสิ่งที่เกิดขึ้นในร้านเหล้าอย่างเปิดเผย แต่กลับทำให้ภาพของการยอมจำนนและการละเลยความโหดร้ายในสังคมเด่นชัดขึ้น ยิ่งเจียบยิ่งสะเทือนใจ ยิ่งไร้คำตัดสินยิ่งกดดันให้ผู้อ่านตั้งคำถามว่า “เสียงวิพากษ์ซ่อนตัว” ของผู้เขียนปรากฏขึ้นตรงไหนในเรื่องที่ดูเรียบง่ายเช่นนี้

3. การถ่ายทอดเสียงวิพากษ์ส่วนตัวของผู้เขียน

หลู่ซวี่นมิได้เขียน ช่งอี้จี้ เพื่อตีแผ่ความโหดร้ายของสังคมเท่านั้น แต่ยังใช้เรื่องเล่านี้เป็นพื้นที่สำหรับการถ่ายทอดเสียงวิพากษ์ส่วนตัว ผ่านร่องรอยของบาดแผลส่วนตนที่ถูกซ่อนอยู่ในน้ำเสียงของตัวละครอย่างแนบเนียน ภายใต้ความเจียบ ความเย้ยหยัน และเสียงหัวเราะที่ปรากฏในเรื่อง ล้วนมีเงาของความรู้สึกเจ็บปวดที่หลู่ซวี่นเคยเผชิญในชีวิตจริง

หนึ่งในประสบการณ์ที่ฝังแน่นในใจของหลู่ซวี่น คือเหตุการณ์ในวัยเด็กที่เคยถูกกล่าวหาว่าขโมยของ ทั้งที่ไม่ได้กระทำความจริง เขาเคยบันทึกไว้ในบทความ บันทึกจิปาเกะ 《琐记》ว่าในขณะนั้นรู้สึกราวกับ “จมน้ำเย็นเจียว” (Lu, 2005 : 302) ความรู้สึก

อีต้อตเซ่นนี้ไม่เพียงฝังอยู่ในความทรงจำ แต่ค่อย ๆ ถูกแปรรูปและส่งผ่านออกมาในงานเขียนหลายชิ้น หนึ่งในนั้นคือเรื่อง *ช่งอี้จี้* ซึ่งมีฉากหนึ่งที่ตัวละครพูดอย่างเคร่งเครียดว่า การลักหนังสือไม่อาจถือเป็นการขโมย เพราะเป็นเรื่องของผู้ที่มีใจรักการเรียน ท่าทีของตัวละครในฉากนั้นสะท้อนความคับข้องใจที่ไม่อาจเปล่งเสียงออกมา และกลายเป็นคำอธิบายที่ไม่มีใครรับฟัง เพราะเขาพูดอยู่คนเดียวท่ามกลางเสียงหัวเราะของผู้คนในโรงเหล้าที่ตัดสินเขาไปแล้ว

งานศึกษาของจางจู่ (Zhang, 2018 : 82-96) ชี้ว่าหลู่ชวี่นใช้ “การเล่าเรื่องผ่านเสียงที่ได้ยิน” เพื่อแปรเปลี่ยนภาวะกดทับและความเจ็บปวดที่ไม่อาจพูดออกมาตรง ๆ ให้กลายเป็นถ้อยคำพราวเลื่อน เช่น การกระซิบ การพึมพำ หรือเสียงเงิบ ซึ่งทำหน้าที่เปิดพื้นที่ให้ผู้เขียนสื่อสารความรู้สึกลึกในใจผ่านตัวละครโดยไม่ต้องพูดในนามตนเอง ช่งอี้จี้จึงปรากฏในฐานะผู้พูดที่ไม่อาจส่งเสียงอย่างชัดเจน และกลายเป็นตัวละครที่สะท้อนความเปราะบางของผู้ที่ไม่มีช่องทางสื่อสารสิ่งที่อัดแน่นอยู่ภายใน ถ้อยคำที่พูดอย่างเบาเสียงในฉากที่เขาพึมพำว่า “ข้าหักเพราะหักล้ม... หักล้ม...” (跌断, 跌, 跌.....) พร้อมแววตาที่ดูคล้ายกำลังอ้อนวอนให้เจ้าของร้านหยุดพูดต่อ สะท้อนภาวะของผู้ที่ไม่สามารถเปล่งเสียงเติมถ้อยคำได้ และเผยให้เห็นความพังทลายภายในที่ไม่อาจแสดงออกด้วยคำพูดตรงไปตรงมา

นอกจากนี้ จูซิ่นอี (Zhu, 2019 : 45-77) ยังเสริมมุมมองในประเด็น “เสียงที่ไม่มีใครฟัง” ว่า เสียงในงานของหลู่ชวี่นนั้นไม่เพียงแต่บ่งบอกการดำรงอยู่ของตัวละคร แต่ยังเป็น “ภาพเสียง” (声音意象) ที่แสดงถึงความพยายามของผู้เขียนในการเปิดโปงความโหดร้ายของสังคม ผ่านการเปล่งเสียงที่สะท้อนอยู่ในความเงิบ

เมื่อนำมาประกอบกับกรณีของ ช่งอี้จี้ จะเห็นว่าความเงิบ เสียงเย้ยหยัน และเสียงที่ไม่มีใครรับฟังในเรื่อง ล้วนเป็นภาพแทนของภาวะที่หลู่ชวี่นเผชิญในชีวิตจริง เสียงในเรื่องจึงเป็นเสียงวิพากษ์ที่ออกจากจิตใจของผู้เขียนเอง ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่อาจพูดตรง ๆ ในฐานะปัจเจก แต่สามารถสื่อสารได้ผ่านตัวละครผู้ถูกเย้ยหยัน

คำว่า “ข่าวลือ” ปรากฏมากถึง 370 ครั้งในงานเขียนของหลู่ชวี่น (Li, 2022 : 45) ซึ่งสะท้อนว่าเขามองหัวข้อนี้นั้นเป็นเรื่องสำคัญ โดยเขาเคยเปรียบข่าวลือไว้อย่างเจ็บแสบว่าเป็น “ตดหมา” (狗屁) ที่แม้ไม่มีแก่นสาร แต่กลับส่งกลิ่นเหม็นจนไม่มีใครอยากเข้าใกล้ (Lu, 2005 : 81-82) และย้ำในบทความ *มิใช่ถ้อยคำไร้สาระ* 《并非闲话》ว่า “ในชีวิตของข้าพเจ้า คนที่ทำร้ายข้าพเจ้ามากที่สุด ไม่ใช่ชนกวีวิชาการหรือโจรกล้า และยิ่งไม่ใช่ชนถ้อยคำที่มีจุดยืนชัดเจน แต่เป็นสิ่งที่เรียกว่า ‘ข่าวลือ’ ต่างหาก”

ใน *ช่งอี้จี้* ข่าวลือปรากฏผ่านถ้อยคำเล็กน้อยที่เล่ากันปากต่อปาก โดยไม่มีรูปแบบพาดหัวข่าวหรือบทสนทนาโดยตรง เช่น การกล่าวหาว่าเขาเคยขโมยของ เคยเรียนหนังสือแต่สอบไม่ผ่าน ไม่รู้จักทำมาหากิน และใช้ชีวิตอย่างเกียจคร้าน ซึ่งล้วนไม่มีใครยืนยันได้ว่าเป็นจริงหรือไม่ แต่กลับถูกพูดซ้ำด้วยความมั่นใจจนกลายเป็นกลไกที่กดทับและทำลายช่งอี้จี้ลงอย่างเงียบงัน

หลู่ชวี่นมิได้มอง ช่งอี้จี้ เป็นตัวละครที่แยกขาดจากชีวิตจริง เขามองเห็นเงาของตนเองที่อาจตกอยู่ในสภาพเดียวกัน หากชีวิตไร้จุดพลิกผัน ในปีที่หลู่ชวี่นถือกำเนิด ระบบสอบขุนนางยังมีอิทธิพลอยู่ หากครอบครัวมิได้ประสบเหตุการณ์เปลี่ยนแปลง หลู่ชวี่นก็อาจเดินเส้นทางเดียวกับตัวละครดังกล่าว กล่าวคือ เป็นผู้ยึดมั่นในอุดมการณ์เก่า และติดกับดักความฝันที่ไม่มีวันเป็นจริง

เรื่อง *ช่งอี้จี้* จึงเป็นการมองชีวิตผ่านมุมมองกลับ เป็นภาพสะท้อนของตัวตนที่หลู่ชวี่นอาจดำรงอยู่ หากมิได้ยื่นหยัดเปลี่ยนเส้นทาง ชะตากรรมนี้เองที่ทำให้หลู่ชวี่นเขียนเรื่องนี้ด้วยความสะเทือนใจ หาใช่อารมณ์เหยียดหยามไม่

สิ่งที่หลู่ชวี่นวิพากษ์มิใช่ตัวบุคคล แต่เป็นโครงสร้างสังคมที่ทำลายความฝันของผู้คน ขับไล่คนดีให้กลายเป็นคนบ้า และเปลี่ยนมนุษย์ให้กลายเป็นตัวตลกในสายตาสังคม บทบาทของ “ผู้เฝ้ามอง” ในร้านเหล้าเสียงเริงที่คอยล้อเลียน ช่งอี้จี้ จึงสะท้อนจิตใจที่ด้านชาทั้งระบบ และทอดเงาไปถึงผู้อ่านทุกคนที่ไม่เคยตั้งคำถามกับความโหดร้ายเหล่านี้

ตัวละครช่งอี้จี้จึงเป็นได้ทั้งเหยื่อของโครงสร้าง และเงาสะท้อนของผู้เล่าเรื่อง เสียงที่ปรากฏในเรื่องนี้ไม่ใช่เสียงจากภายนอก ทว่าเป็นเสียงวิพากษ์ส่วนตัวที่อยู่ในใจของหลู่ชวี่นเอง

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา (Conclusion and Discussion)

งานวิจัยนี้พบว่าตัวละครช่งอี้จี้เป็นภาพแทนของผู้สอบตกในระบบขุนนาง ทั้งยังสะท้อนการสมรู้ร่วมคิดของสังคมในการผลักไสผู้พ่ายแพ้ออกจากขอบเขตแห่งศักดิ์ศรีในฐานะมนุษย์ โครงสร้างสอบที่ไม่เปิดทางรอด บรรยาการของเสียงหัวเราะที่ทำ

หน้าที่แทนอำนาจ และความเจ็บที่สังคมใช้ในการตัดสินโดยไม่ต้องมีคำพิพากษา ล้วนเป็นกลไกที่ร่วมกันผลักดันตัวละครลงสู่ความพ่ายแพ้อย่างไร้ทางออก

การวางโครงเรื่องให้อยู่ภายใต้สายตาของผู้เล่าซึ่งเป็นเพียงเด็กชายในร้านเหล้า เปิดพื้นที่ให้ถ้อยคำธรรมดาและฉาบปกติกลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยให้เห็นแรงกดดันที่แฝงอยู่ในรายละเอียดของชีวิตประจำวัน การที่ผู้เล่าไม่ตัดสินหรือกล่าวโทษตัวละครใดโดยตรง กลับทำให้บรรยากาศของความเย็นชาทางสังคมและการพิพากษาผู้อื่นอย่างไร้ความเข้าใจปรากฏเด่นชัดขึ้น โดยไม่ต้องใช้ถ้อยคำรุนแรง

เสียงของหลู่ชวี่นมิได้ปรากฏผ่านการแสดงจุดยืนหรือคำบรรยายที่ชี้นำ แต่แทรกอยู่ในรายละเอียดของภาพ ความเจ็บและน้ำเสียงของตัวละครที่ไม่อาจส่งเสียงได้เต็มที่ ช่งอี่จี้จึงเป็นทั้งภาพแทนของเหยื่อในโครงสร้างศักดินา และเงาส่องสะท้อนของผู้เขียนที่เคยเผชิญบาดแผลจากการถูกกล่าวหาอย่างไม่เป็นธรรมในชีวิตจริง

ผลการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์ข้อแรกได้อย่างชัดเจน โดยแสดงให้เห็นว่าการสร้างตัวละครช่งอี่จี้เป็นกระบวนการถ่ายทอดประสบการณ์ส่วนตัวของหลู่ชวี่นที่สะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างชีวิตจริงกับโครงสร้างสังคมจีนปลายราชวงศ์ชิงในขณะเดียวกัน ยังสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ข้อที่สองที่มุ่งแสดงให้เห็นการถ่ายทอดเสียงวิพากษ์ส่วนตัวของผู้เขียนผ่านกลไกการเล่าเรื่องและการจัดวางภาพ

ข้อค้นพบทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่าวรรณกรรมมิใช่เพียงพื้นที่สำหรับการวิพากษ์เชิงเนื้อหา แต่ยังเป็นพื้นที่ของการต่อรองและส่งเสียงในรูปแบบที่หลีกเลี่ยงการปรากฏตัวอย่างเปิดเผย ซึ่งสะท้อนลักษณะเฉพาะของวรรณกรรมในยุคที่การวิจารณ์โครงสร้างอำนาจอย่างตรงไปตรงมายังไม่อาจกระทำได้อย่างเปิดเผย

อย่างไรก็ตาม ขอบเขตของการศึกษานี้ยังจำกัดอยู่ที่ระดับของการวิเคราะห์ตัวบทผ่านมุมมองของผู้เขียนเป็นหลัก โดยยังไม่ได้ศึกษาความเปลี่ยนแปลงของการรับรู้ต่อช่งอี่จี้จากมุมมองของผู้อ่านในแต่ละช่วงเวลา หากมีการศึกษาต่อยอดในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบทของผู้อ่าน อาจช่วยให้เข้าใจพลวัตของการตีความวรรณกรรมในฐานะสัญลักษณ์ร่วมสมัยได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ การศึกษาต่อไปควรพิจารณาบทบาทของ “สถานที่” ในวรรณกรรมของหลู่ชวี่นอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะการวิเคราะห์ว่าพื้นที่ในเรื่องสั้นเหล่านี้มิได้ทำหน้าที่เป็นเพียงฉากหลัง แต่เป็นกลไกในการจัดวางความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างตัวละครกับโครงสร้างสังคม เช่น ร้านเหล้าใน *ช่งอี่จี้* 《孔乙己》 ที่ทำหน้าที่เป็นเวทีลงทัณฑ์ทางสังคม ลานประหารใน *ยา* 《药》 ที่กลายเป็นพื้นที่ของการมองโดยปราศจากคำถาม และห้องหนังสือใน *พรปีใหม่* 《祝福》 ที่เผยให้เห็นการครอบงำของค่านิยมศักดินาในชีวิตประจำวัน การวิเคราะห์ในแนวทางนี้จะช่วยเปิดมิติใหม่ในการทำความเข้าใจ “พื้นที่” ในฐานะโครงสร้างที่มีชีวิต ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลิตซ้ำและตอกย้ำการกีดกันผู้พ่ายแพ้จากศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgments)

ผู้เขียนได้ใช้เครื่องมือปัญญาประดิษฐ์ประเภทโมเดลภาษาขนาดใหญ่ (Large Language Model) เพื่อช่วยจัดระเบียบโครงสร้างและขัดเกลาสำนวนในบางช่วงของบทความ โดยเฉพาะในขั้นตอนการเตรียมต้นฉบับให้มีความลื่นไหลและชัดเจนยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เนื้อหา การตีความ และข้อสรุปเชิงวิชาการทั้งหมดในบทความนี้ เป็นผลงานจากการศึกษาของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

รายการเอกสารอ้างอิง (References)

- Chen, J. F. (2006). Yi “xiao” wei xian yi “xi” chen “bei”: “Kong Yiji” zhong “xiao sheng” miaoxie de zuoyong chutan. [Using “Laughter” as a Clue to Depict “Tragedy”: A Preliminary Study on Comic Sound in Kong Yiji]. *Wenjiao Ziliao [Educational and Cultural Materials]*, (11), 56-57. (In Chinese)

- Elman, B. A. (1991). Political, Social, and Cultural Reproduction via Civil Service Examinations in Late Imperial China. *The Journal of Asian Studies*, 50(1), 7-28.
- Gao, H. W. (2023). Cong wudu shuoqi: Kong Yiji xushi yishu jiexi. [From Misreading to Reflection: An Analysis of Narrative Art in Kong Yiji]. *Wenxue Jiaoyu. [Literature Education]*, (4), 154-169. (In Chinese)
- Ho, P. (2000). *The Ladder of Success in Imperial China: Aspects of Social Mobility, 1368–1911*. New York: Columbia University Press.
- Ji, Y. Y. (2006). Ming Qing keju zhi de shehui zhenghe gongneng — yi shehui liudong wei shijiao. [The Social Integrative Function of the Imperial Examination System in the Ming and Qing Dynasties: A Perspective of Social Mobility]. *Shehui. [Society]*, 26(6), 197-215. (In Chinese)
- Jiang, C. Y. (2022). Lun Kong Yiji de duoceng xushu jiegou. [On the multi-layered narrative structure in *Kong Yiji*]. *Wenxue Jiaoyu. [Literature Education]*, (1), 27-29. (In Chinese)
- Li, J. (2022). Buke wangque de chuangshang jiye: Shilun “liuyan” zhi xia Lu Xun xiansheng de jingshen shijie ji qi chuanguo. [Unforgettable traumatic memory: On the spiritual world and literary creation of Mr. Lu Xun under the shadow of “rumors”]. *Jin Gu Wen Chuang. [Modern and Ancient Literary Creativity]*. (39), 44-46. (In Chinese)
- Li, Q., & Zheng, H. M. (2024). Cong wenxue piping jiaodu fenxi Kong Yiji yingyiben. [A Literary Criticism-Based Analysis of the English Translation of Kong Yiji]. *Yingyu Guangchang. (English Plaza)*, (266), 19-22. (In Chinese)
- Liu, P. X., Sun, C. X., & Han, C. J. (1958). Pipan “Lu Xun yanjiu” zhong de zichanjieji xueshu sixiang — “Lu Xun yanjiu” chubu ziwo pipan. [A Critique of Bourgeois Academic Thought in “Lu Xun Studies”: An Initial Self-Criticism of “Lu Xun Studies”]. *Wenshi Zhe. [Literature, History and Philosophy]*, (12), 1-5. (In Chinese)
- Liu, M. Z., & Wang, S. (2025). Qingnian meijiehua fennu de chan sheng yu biaoda — jiyu “Kong Yiji wenxue” shijian de zhagen yanjiu. [The Emergence and Expression of Media-Driven Youth Anger: A Grassroots Study Based on the “Kong Yiji Literature” Phenomenon]. *Journalism & Communication Review*, 78(1), 66-79. (In Chinese)
- Wang, H. X., Li, J. X., & Tan, H. (2024). Kong Yiji wenxue weishenme hui yinfazhengyi? — Yingyong pipanxing siwei eryuan wenti fenxi fa pouxi shehui redian. [Why Has “Kong Yiji Literature” Become Controversial? An Analysis of Social Issues Using Dialectical Critical Thinking]. *Critical and Creative Thinking Education Newsletter*, (73), 16-20. (In Chinese)
- Lu, X. (2000). Kong Yiji. In *Lu Xun xiaoshuo* [Lu Xun’s short stories] (pp. 20–24). Hangzhou: Zhejiang Wenyi Chubanshe.
- Lu, X. (1981). Za lun Leifeng ta de daodiao. [On the fall of the Leifeng Tower again]. In *Lu Xun xuanji*, Vol. 1, 192–193. Sichuan: Sichuan Renmin Chubanshe.
- Lu, Xun. (2005). Huagai ji: Zagan [Miscellaneous thoughts from *Huagai Collection*]. In *Lu Xun quanji*, Vol. 3, 52. Beijing: Renmin Wenxue Chubanshe.
- Lu, Xun. (2005). Bingfei xianhua: Huagai ji [Not merely idle talk: From *Huagai Collection*]. In *Lu Xun quanji*, Vol. 3, 81–82. Beijing: Renmin Wenxue Chubanshe.
- Lu, Xun. (2005). Suoji [Random notes]. In *Lu Xun quanji*, Vol. 2, 302. Beijing: Renmin Wenxue Chubanshe.
- Wang, H. X., Li, J. X., & Tan, H. (2024). Kong Yiji wenxue weishenme hui yinfazhengyi? — Yingyong pipanxing siwei eryuan wenti fenxi fa pouxi shehui redian. [Why Has “Kong Yiji Literature” Become Controversial? An Analysis of Social Issues Using Dialectical Critical Thinking]. *Critical and Creative Thinking Education Newsletter*, (73), 16-20. (In Chinese)
- Xin, M. Y. (2024). Cong mengxue dao jingxue: Lun Kong Yiji de shizi zhi yu. [From Elementary Learning to Classics: On Kong Yiji’s Scholarly Predicament]. *Wenxue Pinglun*, (6), 62-71. (In Chinese)

- Yuan, L. R. (2024). “Kong Yiji wenxue” xianxiang xia daxuesheng jiuye guan wenti chengxian ji qiyu yindao. [The Emergence of the Employment Concept of College Students Under the Phenomenon of “Kong Yiji Literature” and Its Educational Guidance]. *Hans Journal of Social Sciences*, 13(9), 709-715. (In Chinese)
- Zhang, C. C. (2018). Tingjue xushi shiyu xia Lu Xun xiaoshuo zhong de shengyin shuxie. [The Writing of Sound in Lu Xun’s Fiction From the Perspective of Auditory Narrative]. *Xibu Xuekan*, (2), 82-96. (In Chinese)
- Zhang, Z. L. (1991). *Zhongguo shenshi: Chuantong de shiren jiecheng*. [The Scholar-Officials of China: The Traditional Poetic Class]. Shanghai: Shanghai Shehui Kexueyuan Chubanshe. (In Chinese)
- Zhao, Y. M. (2016). Zuowei yishu xingshi de Luzhen shikong. [Luzhen as an Artistic Space-Time Form]. *Mingzuo Xinshang*, (4). (In Chinese)
- Zhou, L. G. (2022). “Kan”, kanke de “kan”. [“Kan”: The Gaze of the Onlooker]. Retrieved 18 May 2025, from <https://www.thepaper.cn/> (In Chinese)
- Zhu, X. Y. (2019). Lu Xun xiaoshuo zhong de shengyin yixiang yanjiu. [A Study of Sound Imagery in Lu Xun’s Fiction]. *Nanchang Daxue Xuebao. [Journal of Nanchang University – Humanities and Social Sciences Edition]*, (2), 45-77. (In Chinese)